

Слободан Рељић
ПОСЛЕ ИЗГУБЉЕНИХ ИЛУЗИЈА
Невидљива влада од демократије
до хипнократије у 99 слика

Насловна страна: Хијероним Бош (1450-1516), *The Garden of Earthly Delights*, трећи део *The Hell* (pixabay.com) и *Бели анђео*, манастир Милешева (XIII век) (pixabay.com)

Слободан Рељић
ПОСЛЕ ИЗГУБЉЕНИХ ИЛУЗИЈА
Невидљива влада од демократије до хипнократије у 99 слика

Издавач
Информатика ад,
Јеврејска 32, Београд

Уредник
Славољуб Качаревић

Дизајн корица
Љубица Срећковић

Прелом
Алекса Томић

Штампа
ГрафоСан Београд

Тираж
1.000

Београд 2023.

Слободан Рељић

ПОСЛЕ ИЗГУБЉЕНИХ ИЛУЗИЈА

Невидљива влада од демократије до
хипнократије у 99 слика

Информатика а.д.
Београд, 2023.

Немајући обзира, сажалења ни стида,
огромне су зидове изградили свуд око мене.
И сад очајан и безнадан живим овде.
Само на то мислим: тај ми удес ровари по мозгу:
толико сам послова тамо напољу имао да обавим.
(Како да будем толико непажљив за време градње!)
Али ни најмањи шум тих градитеља није се чуо.
Неосетно су ме одвојили од спољног света.

Кавафи

Каткад маштам о томе што ће о нама рећи будући историчари. Једна ће им реченица бити довољна за модерног човека: блудничко је и читао новине. После те снажне дефиниције предмет ће, ако смем рећи, бити исцрпљен.

Албер Ками

Тренутно имамо једног трогодишњака из немачко-америчке породице. Овамо је стигао с тешким обликом тровања телевизијом. После неколико дана, дошло је до делиријума управљеног против свега живог. Пацијент тренутно лежи на ливади и посматра цвеће.

Ернст Јингер, *Дроге и опијеност*

САДРЖАЈ

ПРОЛОГ – зашто књига о хипнози маса 9

ПРВО ПОГЛАВЉЕ –

Доба дистопије – Замјатин, Хаксли, Орвел..... 15

Како је нестала утопија; Хаксли пише Орвелу; Коначна револуција као бесповратно ропство; О „Фројдовом неуспеху са хипнозом“; Орвел чита Замјатина; „Ми“ – студија машине; Дијалог Д-503 и И-330; Трамп враћа „1984“; Замјатин пред Достојевским; Јингеров Велики прелазак; Јесењин на Западу без душе

ДРУГО ПОГЛАВЉЕ –

Обоготворење науке, уклањање Бога 37

Глас хуманизма и зов ренесансе; Николетинин Обрачун с Богом; Мали „ћиро“ и велика руља; Од Студентског града до Подвожњака, 1968; Апсурд немачког реда и моћ немачког нереда; Деца на Курфирстендаму; Три минијатуре Душка Радовића за крај; Бајка за одрасле из 1975. и – хорор који је уследио;

ТРЕЋЕ ПОГЛАВЉЕ –

Европа Богу не верује!..... 55

Соловјов: Хришћанска понуда Кини; Елијаде: Први пут у историји већина народа је безбожничка; Берђајев: Комунизам као религија; Човек је религиозна животиња; Кандински и Маљевич – о убиству Бога; Бењамин: Капитализам је религиозни култ; Сартр о безбожности гомиле; Дуг – осећај кривице који иде до самопоништења; Божји услов – да се лични нагон подреди општем благостању; Три сталежа је створио Бог, а четврти – зеленаше, Ђаво; Дуг се мора опраштати; Техника против хришћанске традиције; Америчке колективне хистерије; Глобализација финансијски облик колонијализма; Солжењицин: Примакло се време кајања; Менталитет Европе је антијелински; Западњак жр-

твује друге уместо да се жртвује за друштво; Порука Кинеза Западу; Епископ Николај: О пропасти европског; Зашто је концентрациони логор логички у европској цивилизацији; Смрт је европски занат; Аушвиц и Кантов категорички императив;

ЧЕТВРТО ПОГЛАВЉЕ –

Побуњене масе хрле у демократију 129

Утицај Достојевског на Ничеа, Фројда, Макса Вебера; Крволоци су најцивилизованија господа; Човек неће да живи по таблицама; Ниче:Умрли су сви Богови; Флобер: Маса у краљевској палати: Балзак: Штампа стовариште отрова; Мусолини чита Психологију масе Гистава ле Бона; Гомила ступа на историјску сцену; Како се вођа рађа; Штампа на место гомиле ставља јавност; Дајана Џонстон: Пред судом гомиле у студентском дому у Београду; Ромен Ролан: Интелектуалац против ратне хистерије; Сципион Сигеле: Како се ствара вера људи у нешто или некога:

ПЕТО ПОГЛАВЉЕ –

Демократија је манипулација 171

Ортега и Гасет: Европа је остала без морала; Умберто Еко: Хорде идиота на друштвеним мрежама; Лисон: Кардинална разлика између Сократа и Фауста; Музил: Законита последица – Човек без својстава; Шта би Платон радио у новинској редакцији; Очајање и „болест на смрт“; Андрићев Андрија Зеркановић, о владању које сања сваки човек гомиле; „Наркотизирајућа дисфункција“ медија као основа за поништавање човековог права на побуну; Џорџ Орвел „на дну“ иза светлости Париза; Толстој: Ропство у наше време; Поредак друштва „на дну“; Марселеза као средство за хипнотисање маса; Хашекова линија спасења; Стварност је хумореска;

ШЕСТО ПОГЛАВЉЕ –

Америка, Америка 205

Бернајс: Организовани хаос невидљиве владе; Липман: Демократија несавладив изазов за грађанина; Џек Лондон: Христоса би у Америци одвели у душевну болницу; Холи Голдштубер – „Код Тифанија“ воде приче из илустрованих часописа; У Холивуду: свако је помало лезбијка; Капоте – геј мушкарац са визијом; Ноћ вештица као геј Божић и ширење

на све; Хенри Кисинџер, узвишена и фрустрирана Америка која вакцинише свет американизмом;

СЕДМО ПОГЛАВЉЕ –

Образовање против хришћанства и – последице..... 229

Генерације Ђопићевих “Магарећих година“ су историја; Школе производе „корисне машине“; Питагорине тријаде: тело, душа, дух и природни, људски и божански свет; Улрих Бек: Школе железничке станице у којима се чекају возови који доћи неће; Школа није везана за економски успех ни појединца ни нације; Свест је прерасла у инструменталну свест; Из бројева не произилази никава мудрост; Кампјева вера у исправност пута Кјеркегорових, Шестовљевих и Кафкиних јунака; Ко може спознати Свето својим умом; Џулијан Хаксли: Сукоб науке и људске природе; Како су руски гимназијалци у XIX веку открили да нема Бога; Маритен: Не уређује људске животе наука него мудрост; Толстојева прича: Зрно колико кокошје јаје; Берђајев: Спас је истина из света Духа; Панарин; Либерална идеологија објавила рат целом културном наслеђу човечанства;

ОСМО ПОГЛАВЉЕ –

Кока-кола капитализам 271

Како је кока-кола постала крв Исусова; Фројдово флертовање с коком; Проналазак: у вино бордо су стављени листови коке; Џон Памбертон продаје француско вино у Атланти; Кад је 1906. уклоњен кокаин Кока-кола компани се окреће реклами; Хитлеров др Морел редован купац код Мерка у Дармштату; Војник Хајнрих Бел са фронта тражи первитин; Ромелова војска осваја Француску на дрогама; Др Морел после рата код Американаца; Бруталност опијумских ратова против Кине; Иза тока хериона Вашингтон и Берлин стварају Велику Албанију; Хит Ерика Клептона Сосајне (1976); Више од 60 одсто Американаца на психоактивним лековима; За петанест година (1999-2015) од опијата умрло 560 хиљада Американаца; Кока-кола пре религија него бизнис; Кока-кола колонизација света; Кока-кола институти среће и „барометри среће“; Циљ ЦИА да све у америчкој јавности буде дезинформација; И Кафка се надао да стида, ипак, има;

ДЕВЕТО ПОГЛАВЉЕ –

Варвари увек дођу, иако су (не)предвидиви 331

Шта је варварин за старе Грке; Кавафи: Шта чекамо овде на агори? Треба данас барбари да стигну; Кад је Гинтер Вал-раф био Турчин у Немачкој; Уелбекова пројекција Француске као исламске републике; Епоха која је почела 1789. завршава се падом СССР 1991; Пекић: Самопоништавање је проблем над проблемима; Ками: Болест не може бити искорењена;

ЕПИЛОГ –

О томе како је био исцељен отрок

Еразмо – тајна недостојног искушеника

Инокентија (Замјатина) 357

Литература 365

Регистар имена 373

ПРОЛОГ

Шта се хоће рећи овом књигом?

Одговор на питање које већ неко време мучи писца: Како смо постали гомила којом се управља лакше него крдом?

Разумевамо да је тога увек било, али све нас уверава - никад оволико. Гледали смо, читалац и писац, како се читава планета повија под навалом ковид-19. Али, не под болешћу. Није то била куга из средњовековних приповести. Ово је била, како је то неко после приметио, највећа операција манипулације људским бићима у историји. Јер, јесте се манипулисало народима, фронтovima, идеолошким ривалима, али никад – читавим човечанством. Ово је била Велика лаж иза које су стајале моћи које су инсистирале да сви кажемо да је њихова порука – Истина. Ништа мање!

Истина је оно што се као заједничко налази у мноштву појединачних мишљења, говорио је Сократ. Да ли је? Или: да ли је у Сократово време тако и било, а данас се окренуло наопачке? Дуби ли данашњи свет на глави?

Граница *полиса* је, говораше Платон, тачке докле се чује глас говорника са Трга. Гомила која се окупљала имала је лица и гласове. Демократија је живела на речи. „Човек се веже за реч, а во за рокове.“

Мегаполис, у шта се Прогресом претворио полис, маса је без лица и гласа. То није скуп, од Бога оригиналних јединки, већ безлична маса која се разлива као густа прљава вода у пролеће. Хладна и успорена. Гомила се из ње издиже као неко острвце које стоји, али може и да нестане у било ком часу. А кад се стекну околности претвори се у руљу – која и протестује и подржава, руши и разноси, сагиње се и прси. Па се изненада умири и слије у масу.

У мегаполису, они који се оглашавају, јављају се преко новина, микрофона, екрана... Не виде лица, гримасу или смешак, нити сјај или тугу у очима оних којима се обраћају. Реч их обавезује све мање. На крају - ни на шта. Људима из масе се „набијају рогови“. То је политика.

Научнику је најлакше да то посматра као прогрес. На то га обавезује и улога науке у просветитељски постављеном друштву и њени методи. Стално идемо даље. Даље. И више. Све је, као кад неки испражњени ум почиње своје чуђење: Не знам како се то може дешавати у XXI веку... Тај је уверен да ће се после 2100. говорити: Не знам како се то може дешавати у XXII веку... Чак и ако овог производа нашег тужног прогреса више не буде. Што се чини извесним.

Књижевност, то сам видео као излаз, носи могућност да човек не буде једнодимензионалан. Јосиф Бродски је говорио како постоје три нивоа знања: рационално, инстинктивно и пророчко. Најнижи ниво је рационално. Пророчко је неразумљиво за масу док се не опредмети. Инстин-

ктивно опредмећује и знање и осећање, ум и срце, паметно и морално. Књижевност нема обавезу да се своди на испразну рационалност. Зато је такав увид у живот и процесе - и сликовитији и животнији. И аутентичнији.

Читали смо књиге као *Психологија гомиле* Ги-става ли Бона, али су нам све те приче биле недо-вољно сликовита домишљања. Има објашњење, али нема живота.

Дохватих се прозе – романа и приповедака: Фло-бера, Достојевског, Толстоја, Замјатина, Орвела, Хакслија, Јесењина, Сартра, Балзака, Ролана, Ека, Музила, Андрића, Ђопића, Хашека, Лондона, Јин-гера, Капотеа, Камија, Уелбека итд... Зато ће ово бити преглед у 99 слика.

После овог искуства живим у уверењу да је књи-жевност моћније средство од науке за сагледавање (и описивање) оног што се у свету у коме живимо збива. Поезија је још аутентичнији увид, мислим, али – затворенија је у себе. Комплекснија за читао-ца. Што смањује број судионика. А ни једна књига није дело онога ко ју је потписао, она постаје дело тек са њеним читаоцима. „Сваки читалац пронала-зи себе. Допринос писца је само нека врста оптичког инструмента који омогућава читаоцу да увиди у себи оно што без књиге никада не би.“ (Марсел Пруст)

Оно што се у западној цивилизацији оптими-стично назива Прогрес, потпуно је парадоксално. Што се више напредује, то се креативност више одљуђује. Илузија напретка је стално и реално са-мопоништавање.

Од демократије која је тако узвишавана у Новом веку, што је у начелу стварање услова за владавину народа, стигли смо до – атомизације, манипулисања индивидуама. Јесте, ту су војска, полиција, приватне хорде, тзв. независно судство, али – влада се навођењем из сигурне удаљености. Преко „хладних медија“, како је Маршал Макулан звао екранско преношење порука.

Док се узвикује „Слобода!“, уз таламбасе се развија систем добровољног ропства. То долази однекуд – не можете да утврдите одакле, и како је говорио Ерих Фром – не знате како да се браните. У финалу, најгоре ствари вам не чине други, отимали би се. Одгурнули би их, ударили. Пошто сте препуштени сами себи, и свом неспокоју, не знате где да пучате.

И то је у добу које се хвали како никад није било оволико писмених и – никад није било лакше доћи до информације. Оне су око вас као поветарац. Безличне, бестежинске, без мириса и укуса. Човек плута у вестима као у живом благу. Шта год да сазна све више тоне у изгубљеност.

И тако, идемо за Неким као кад крдо свиња следи пастира који им из шаке баца зрневље кукуруза. И баца све мање. На крају, само маше шаком као да баца... А гомила прати.

Да би процес могао да тече извађени сте из породице, свог села или града, нације и – вере. Таквом осамљенику тражење смисла је посао над пословицама, али нема времена да му се посвети. Има толико важнијих ствари од смисленог живота појединца.

Капитализам је религија. Основна догма је – дуг. Бити дужан је кључна тачка ослонаца те хијерархије. Верници се не теше, него се плаше. Имаш, а дабогда не имао!

Молитва је разговор са гаџетима. Спотови су као упаљена свећа коју носите од стола за ручавање до јутарњег буђења. Компјутерске игрице су комете које пролећу кроз умртвљене снове.

И, логично – у таквом свету, работи постају пожељнији од људи. Не губе живце. Вештачка интелигенција се поставља у улогу надзнања – циљ је људски мозак накачити на компјутер. Разлог – обезвређивање оног највреднијег у људском бићу. Инстинктивно и духовно је беспотребно. Душа је бапска прича. Мит је празнословље. Дух је одсечен од живота иако је стара мисао јављала да: на овом свету постоје само две силе - сабља и дух. На крају, ипак, дух увек побеђује.

Где је грешка у овом савршеном злочину? То што он, у потпуности, опстаје само са западним човеком. Агресивна и некад успешна освајачка цивилизација – нема више животне енергије да влада освојеним, тј. готово освојеним светом. Кинези им узимају ред, рад и дисциплину, муслимани презиру њихово безверништво, Индија им шаље премијера Велике Британије и градоначелника Лондона, Јужноамериканци преузимају шпанску културу, Африка стамено подноси расистички терор тиха и незауостављива, Руси им се појављују као отуђени остаци њиховог Ја које треба избрисати са лица земље...

Друштвено стање пред тим изазовима је хипнотизован човек је мученик који стоји пред дилемом: да л' да себи пуца у главу или да узме пушку и проспе рафале по тој маси која му је неподношљива.

Хипнотичност се одржава хемијским супстанцама, сопственим самозаваравањем и манипулацијом невидљиве владе. Непрекидан је сукоб накупљене друштвене моћи и појединачне жудње за слободом. Ту не може бити победника. У тој игри не можете ни изгубити. Можете се само суочавати са изгубљеношћу.

Радоје Домановић као да је јуче писао *Вођу* (1901). То је данас више европска него српска књига. Кад се утврди да је вођа слеп, од рођења, „она тројица оборише очајно главе. Јесењи ветар страховито хучи планином и носи увело лишће. По брдима се повила магла, а кроз хладан, влажан ваздух шуште гавранова крила и разлеже се злослутно грактање. Сунце скривено облацима који се котрљају и јуре журно некуд даље, даље.

Она тројица се загледаше у смртном страху.

– Куда ћемо сад? – процеди један гробним гласом.

– Не знамо!“